

ȘANTIERUL ARHEOLOGIC PODURI-PROHOZEȘTI, "SILIȘTE", JUD. BACĂU

de DRAGOMIR POPOVICI
și GEORGE TROHANI

În campania anului 1982, colectivul șantierului Poduri și-a propus lărgirea ariei cercetate cu scopul cunoașterii cât mai complete a dinamicii locuirilor umane pe teritoriul acestei comune.

Cercetările de suprafață, efectuate în anii precedenți au demonstrat existența pe teritoriul satului Prohozești, în punctul "Siliște" a unor resturi de locuire datînd din neolitic, e-poca bronzului, dacice și în sfîrșit, feudale.

Dată fiind diversitatea materialelor și mai ales amplasarea lor într-o zonă din apropierea unor izvoare cu apă sărată - "slatină", colectivul șantierului a efectuat în acest punct un sondaj de informare.

Punctul "Siliște", este situat pe teritoriul satului Prohozești, în zona nordică a comunei Poduri, pe terasa înaltă a râului Tazlovul Sărat (pl. I), la aproximativ 2 km est de așezarea de pe "Dealul Ghindaru", de pe teritoriul fostului sat Rusăești (actualmente înglobat în satul Poduri), și unde au fost efectuate cercetări arheologice în campaniile precedente¹.

Terasa este tăiată de relativ multe ravănări, dintre care unele, fiind profunde, creează impresia unor propontorii (pl. II).

Pe unul dintre aceste promontorii, observîndu-se o mai mare densitate de fragmente ceramice și bucăți de chirpic, a fost amplasată și săpătura noastră (vezi pl. II). Ea, a constat din secționarea acestei părți a terasei prin intermediul unei secțiuni (S_I) cu dimensiunile de 35 x 1 m și din două casete (Cas I și Cas II), trasate cu scopul de a degaja resturile unei locuințe cucuteniene (L_1) surprinse pe traseul S_I .

Stratigrafia. În urma observațiilor din teren, stratigrafia se prezintă astfel (pl. IV) :

- la suprafață apărea un strat de humus negru, cu o grosime de pînă la 19-20 cm, adesea chiar mai subțire, pigmentat sporadic cu bucăți de chirpic și fragmente ceramice;

- stratul de cultură propriu-zis, de culoare neagră-cenușie cu o grosime de 8 pînă la 25 cm, spre interiorul terasei îngrosîndu-se pînă la 40-45 cm.

În zona metrilor 30-35 între aceste nivele s-a observat prezența unui strat de pămînt gălbui, nisipos, gros de pînă la 30 cm.

Pe tot traseul S_I , sub stratul de cultură, apărea un strat de pămînt maroniu-gălbui, argilos, steril din punct de vedere arheologic.

Complexe de locuire.

Datorită caracterului restrâns al sondajului întreprins aici și deci și a suprafeței cercetate, nici numărul complexelor surprinse nu a fost mare.

Locuința 1. Pe traseul S_I, în dreptul metrilor 18,20-20,65 a fost observată o aglomerare de chirpic, pietre și fragmente ceramice care aparțineau unei locuințe cucuteniene - L₁ - (pl. III).

Pentru degajarea sa completă au fost trasate și săpate, Cas I, cu dimensiunile de 3 x 3,45 m, amplasată la V de S_I lângă aceasta, și Cas II cu dimensiunile inițiale de 3,35 x 4,65 m, amplasată la E de S_I (vezi și pl. II).

Resturile locuinței apăreau la adâncimea de 20-23 cm în suprafața Cas II și la -26 - 30 cm pe traseul S_I și în suprafața Cas I, ceea ce arată o ușoară înclinare a nivelului de depunere a resturilor locuinței, dacă nu chiar o ușoară înclinare inițială.

Resturile păstrate ne demonstrează că a fost o locuință ușoară, de dimensiuni mici. Pereții au fost destul de subțiri, judecând după grosimea bucăților de chirpic. Amprentele nuielilor folosite aveau diametre de 2-3 cm. La demontare s-a putut remarca faptul că cel puțin în zona cercetată locuința nu avea platformă și nici vreo instalație de încălzit. De altfel s-au observat destul de mari întreruperi, acestea datorându-se și unor deranjamente ulterioare, moderne, surprinse și în profilele S_I (vezi pl. IV).

Locuința 2. Pe traseul S_I, în dreptul metrilor 10,23-12,10 au fost surprinse parțial, resturile unei locuințe distruse complet de lucrările agricole. Ea a putut fi identificată prin bucățile de chirpic și fragmente ceramice de pe traseul secțiunii.

Este foarte probabil ca să nu fi fost surprinsă decât o parte din suprafața sa, care nu a putut fi cercetată în întregime. În această zonă, locuința nu avea platformă, bucățile de chirpic observate, provenind de la resturile pereților. Acestea demonstau existența unei construcții ușoare, nu foarte solide.

Din punctul de vedere al inventarului, ceea ce se remarcă în mod special, pe lângă ceramica corodată complet este numărul mare de greutate de lut ars (pl. 9/1-4).

Groapa 1. Groapa numerotată cu numărul 1 era suprapusă de resturile locuinței cucuteniene (L₁) și tăiată parțial de un șanț modern ce deranja parțial și locuința. De aceea, partea sa superioară nu a putut fi observată integral.

Ea se adâncea până la -1,15 m de la nivelul actual de călcare, având diametrul maxim (în partea dinspre fund rămasă nederanjată), de 1,06 m. Judecând după observațiile făcute în urma studierii profilului, pare să fi avut o formă de sac, strânsă spre gură și mai largă spre fund.

În pământul de umplutură al gropii au fost recoltate fragmente ceramice, corodate în întregime, și bucăți de chirpic. Spre fund a fost observată o lentilă de depunere constând din cenușă și cărbune.

Groapa 2. Groapa numărul 2 a fost observată la - 0,21 m, fiind situată în imediata apropiere a șanțului modern ce deranja și locuința nr.1. Era suprapusă de o lentilă de pământ maroniu-cenușos rezultată probabil în urma acumulării unor resturi menajere din locuință. În plan avea o formă ovală, adâncindu-se până la -0,48 m de la nivelul actual de călcare.

Pereții erau aproape verticali, foarte puțin înclinați la partea superioară, iar fundul era puțin alveolat.

În această groapă au fost găsite doar câteva bucăți mici de chirpic și fragmente ceramice corodate în întregime.

Groapa 3. Era săpată de la baza stratului de cultură, fiind observată la adâncimea de -0,27 m. Avea o formă aproape ovală, adâncindu-se până la -0,58 m.

Conținutul său era foarte sărac, constând din câteva bucăți de chirpic de mici dimensiuni.

Groapa 4. Era o groapă de mici dimensiuni, mai curând o mică alveolă, cu diametrul de 0,26 m și care se adâncea până la -0,52 m. În interiorul său nu au fost observate decât câteva bucăți mici de chirpic.

Groapa 5. Și această groapă era de mici dimensiuni, cu diametrul de 0,32 m, adâncindu-se până la -0,53 m, față de nivelul actual de călcare. Ca și groapa nr.4, era săpată de la baza stratului de cultură, având și inventarul foarte sărac (doar câteva bucăți de chirpic).

Ceramica. Ceramica cucuteniană descoperită aici este în întregime corodată ceea ce face imposibilă studierea decorului. De aceea ne vom limita doar la prezentarea categoriilor și formelor ceramice.

Din punctul de vedere al pastei au fost observate trei categorii :

a. pastă grosieră, cu cioburi pisate în compoziție, de culoare maroniu-gălbui, uneori arsă la roșu-cărămiziu.

b. pastă bine frământată, cu cioburi pisate mărunț și nisip cu granulație mare în compoziție, de culoare gălbui-roșietică, uneori roșie-cărămizie datorită probabil arderilor secundare.

c. pastă omogenă, cu nisip fin în compoziție, de culoare gălbui, roșcată și mai rar roșie-cărămizie.

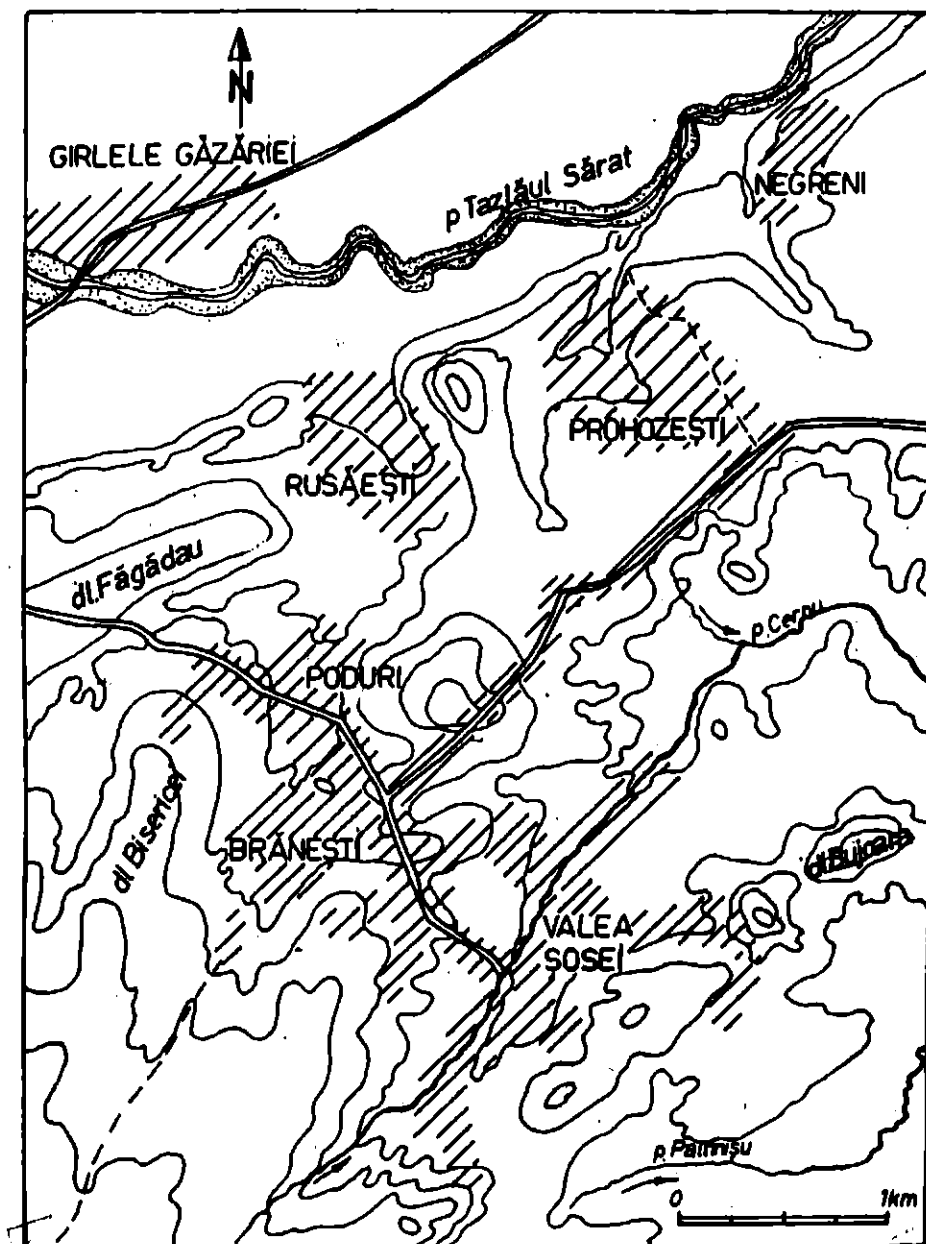
Din prima categorie de pastă au fost modelate destul de neglijent vasele de provizii. Câteva fragmente aparținând acestei categorii păstrează la exterior urme de barbotină.

Cea de a doua a fost folosită pentru vasele cu dimensiuni mai mari (foarte probabil, inițial pictate).

Ultima categorie a fost cu precădere folosită pentru vasele cu dimensiuni mici și mijlocii.

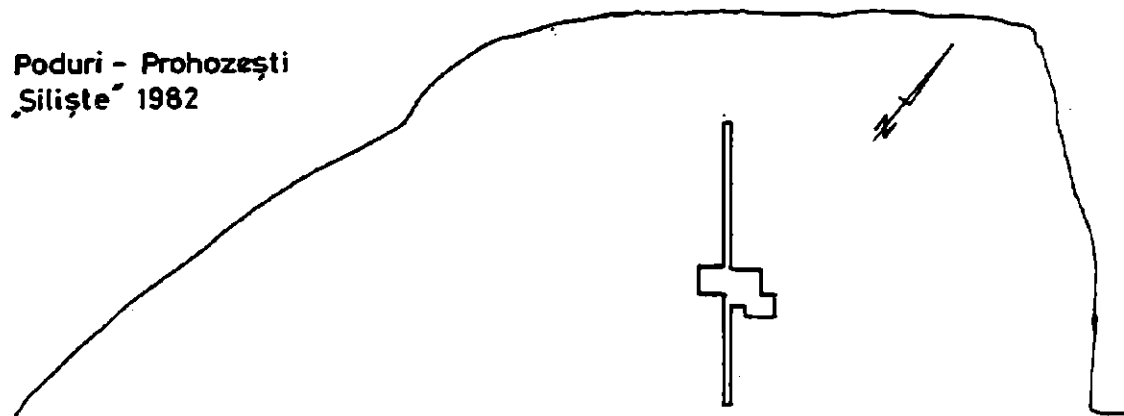
În ceea ce privește formele, s-a putut observa că în general predomină vasele cu dimensiuni mijlocii și mici.

Vasele de provizii sînt bitronconice, cu umărul puțin proeminent, rotunjit și gura largă, ornamentate uneori la exterior cu bar-

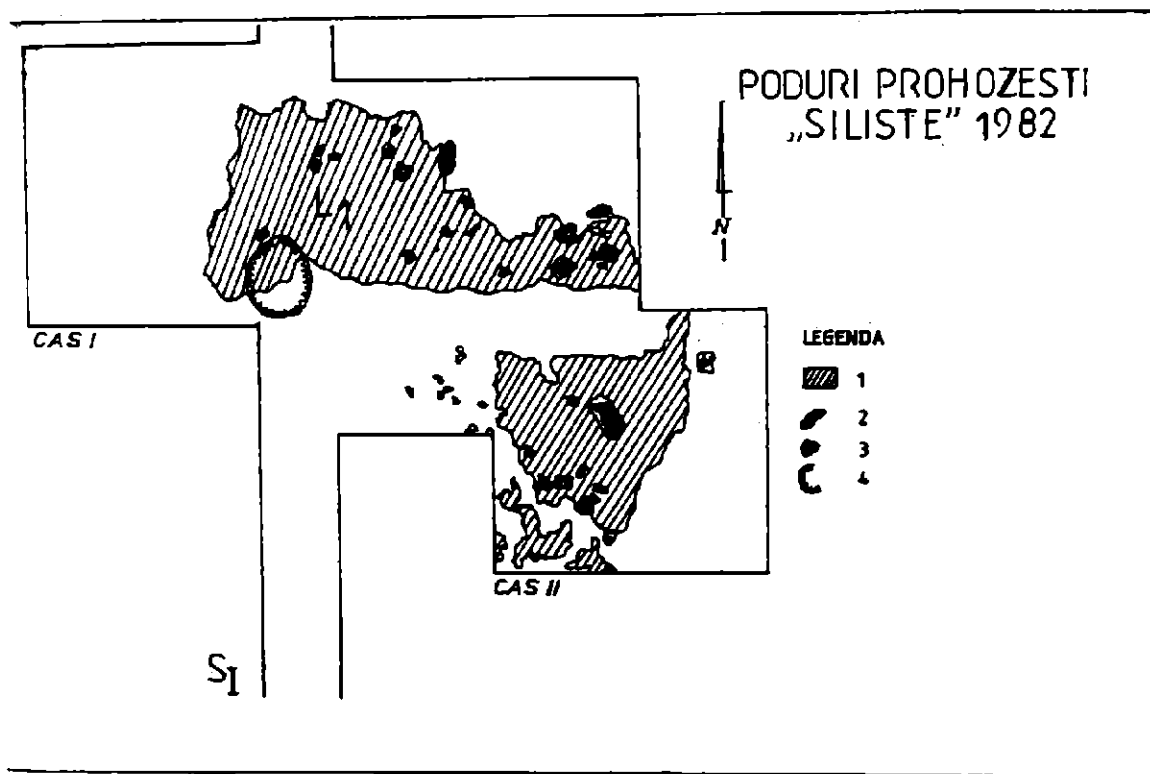


Pl.1.-Harta comunei Poduri, jud. Bacău.

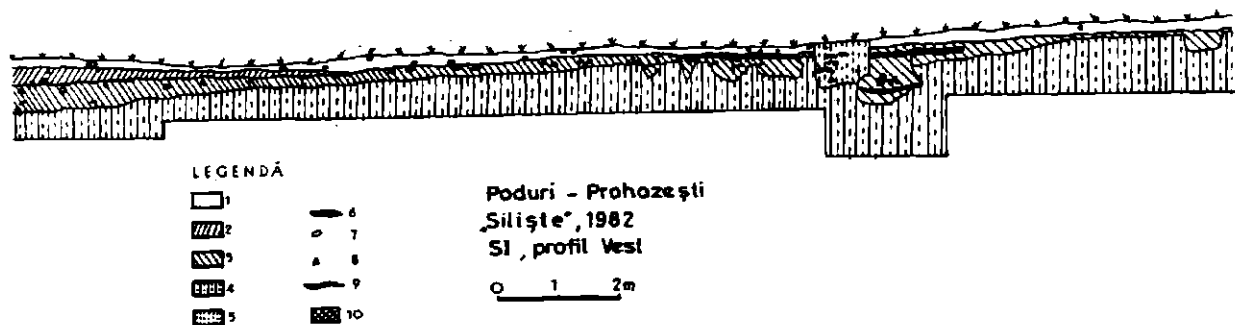
Poduri - Prohozești
„Siliște” 1982



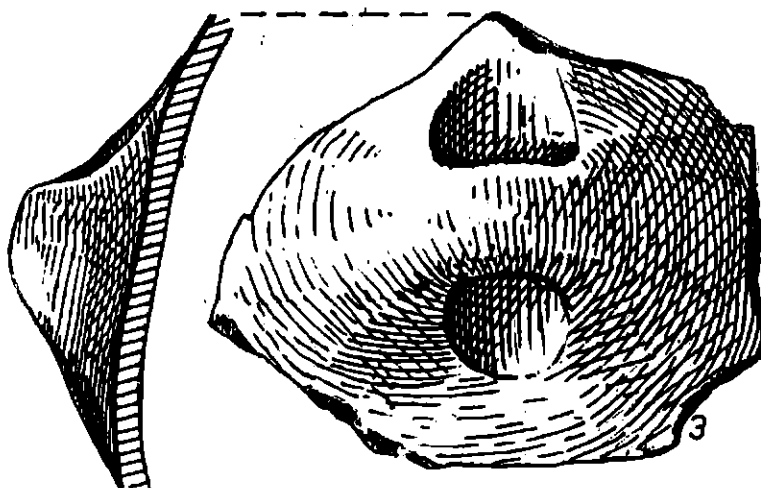
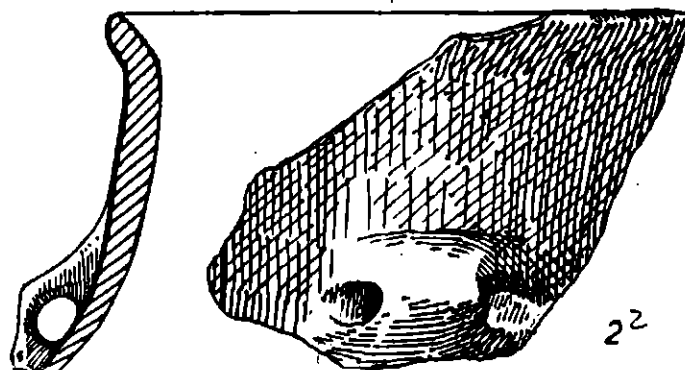
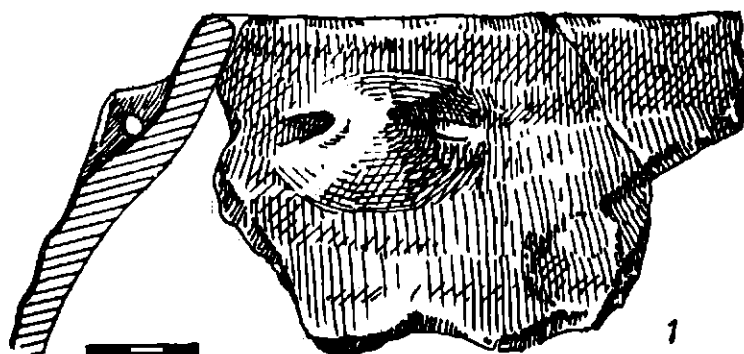
Pl.II.-Planul săpăturilor de la Prohozești "Siliște".



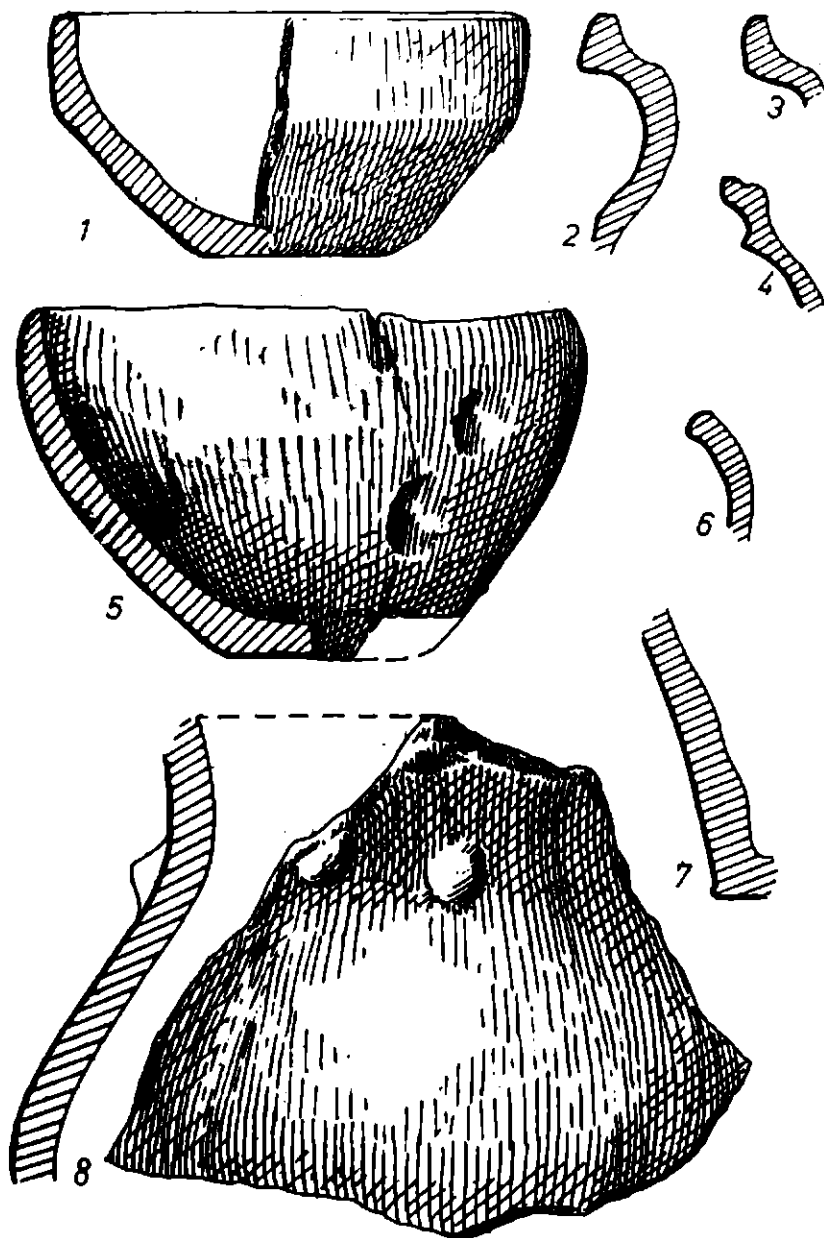
Pl.III.- Planul locuinței nr.1.



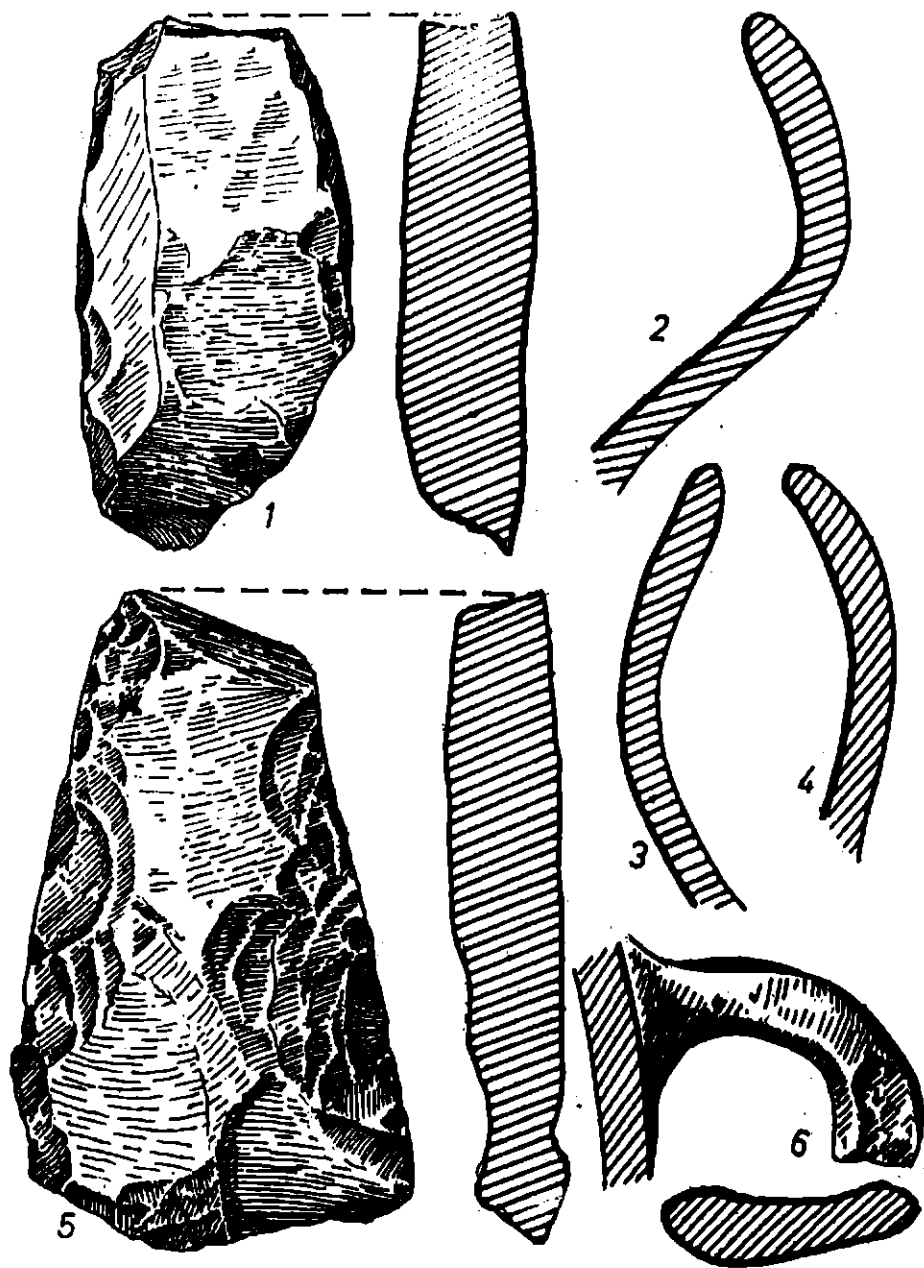
Pl. IV. - Profilul de Val S I . 1 - humus; 2 - strat gălbui nisipos; 3 - strat negru-cenușiu; 4 - strat maroniu-gălbui; 5 - deranjament modern; 6 - chirpic; 7 - piatră; 8 - fragment ceramic; 9 - cenușă; 10 - lentilă de pământ cenușos.



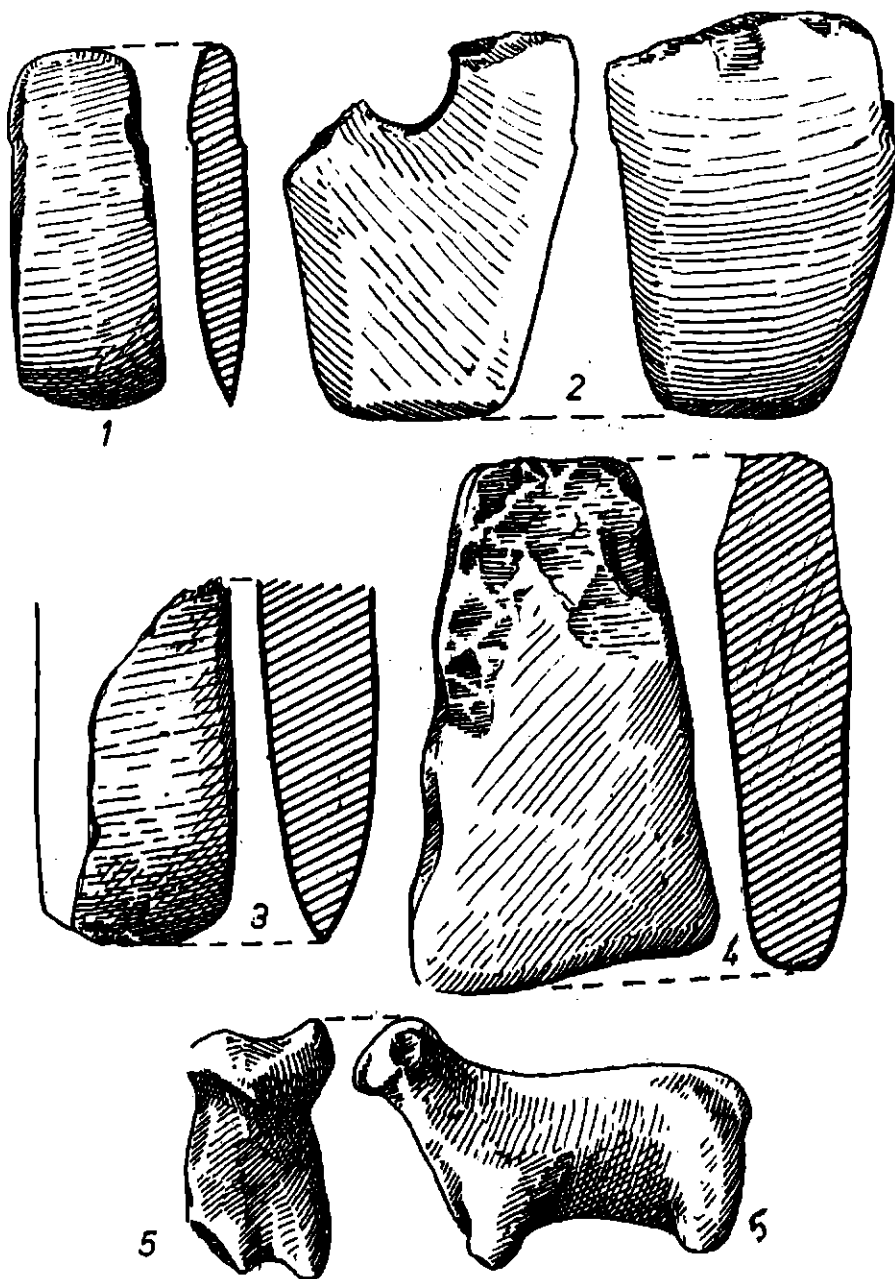
Pl.V.- Fragmente ceramice cucuteniene.



Pl.VI.--Fragmente ceramice cucuteniene (1,5,8), sec.II-III (6)
și feudale (2,3,4,7).



Pl.VII.-Fragmente ceramice cucuteniene (2-4), medievale (6)
și topoare de piatră (1,5).



Pl. VIII.- Topoare de piatră (1-4) și figurină zoomoră de lut, cucuteniană (5).

botină.

Cele mai des întâlnite sînt amforele bitronconice cu umărul proeminent și gîtul scurt, evazat și buza rotunjită (pl. 3/2,3,4). În cazul cîtorva dintre ele, apar pe partea interioară a buzei, impresiuni de șnur sau alveole.

De regulă, pe linia diametrului maxim apar și cîte două torți, perforate orizontal sau vertical (pl. 5/3). Uneori aceste torți, în cazul cupelor bitronconice, cu dimensiuni mai mari, apar amplasate la partea superioară a umărului (pl. 5/2), avînd o funcție mai mult decorativă decît practică.

Nu lipsesc nici vasele bitronconice cu umărul rotunjit, gîtul foarte scurt și buza rotunjită. În cazul acestora apar uneori și tortițe amplasate pe linia de demarcație dintre umăr și gît (pl. 5/1).

Relativ numeroase sînt străchinile (pl. 6/1,5) modelate îngrijit, din pastă fină, uneori gălbușe. Nici în cazul acestora nu s-a putut observa decorul. Unele, bitronconice, au partea superioară dreaptă, umărul bine subliniat și buza tăiată drept (pl. 6/1). În cazul altor exemplare, umărul este rotunjit, partea superioară trasă spre interior și buza rotunjită sau ascuțită (pl. 6/5).

Specia ceramică de "tip C". Au fost recoltate foarte puține fragmente, aparținînd acestei specii. Ceea ce este mai important, îl constituie faptul că în general sînt modelate dintr-o pastă de bună calitate, cu nisip fin și puțină scoică pisată în compoziție, arse la roșu-cărămiziu.

Forma cea mai des întâlnită este aceea de amforă bitronconică cu umărul rotunjit și gîtul evazat.

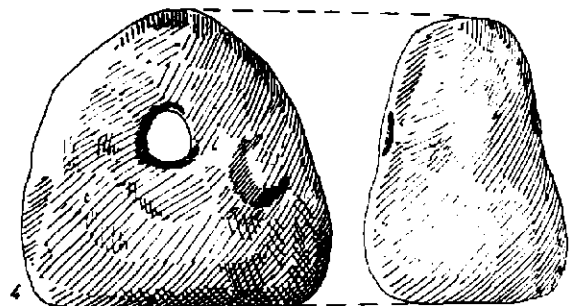
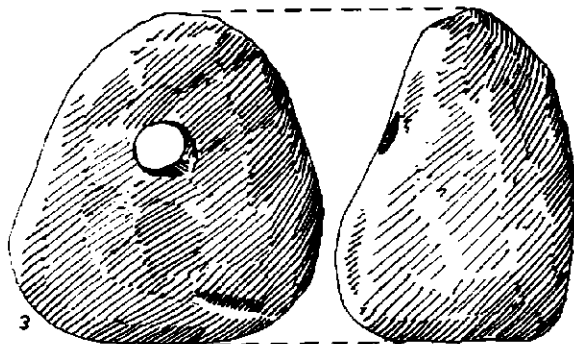
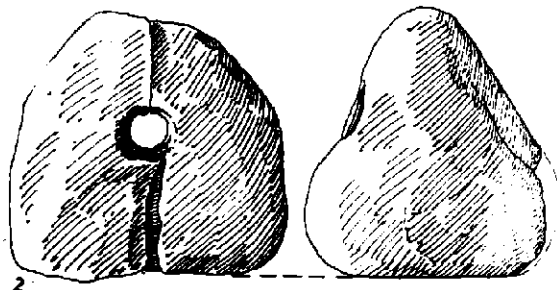
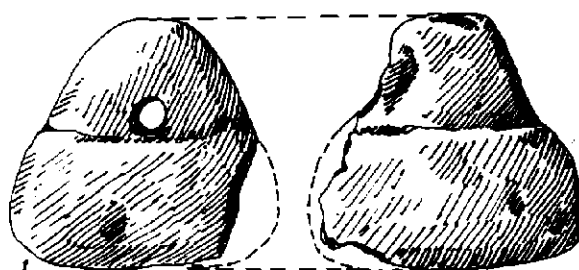
La partea superioară a umărului, la baza gîtului, sau sub buză, apar proeminențe conice aplatizate (pl. 6/8). Într-un caz, un fragment prezenta pe gît și cîteva fascicule oblice de impresiuni realizate probabil cu o măturică.

Unelte. Inventarul litic al acestei așezări pare a fi fost sărăcăcios. Au fost descoperite doar cîteva plese de silix, provenind de la unelte lamelare fragmentare. De asemeni au mai fost găsite cîteva topoare de piatră, cele mai multe, fragmentare (pl. 7/1,5; pl. 8/1-4). Unul dintre ele, fragmentar, fusese și perforat, dar el nu poate fi cu certitudine atribuit epocii neolitice sau epocii bronzului, fiind descoperit izolat, în partea superioară a stratului de cultură (pl. 8/2).

Tot la acest capitol trebuie să amintim și greutatea de lut ars la roșu-cărămiziu, de formă piramidală, cu baza lată și partea superioară rotunjită (pl. 9/1-4), perforate orizontal. Toate au fost găsite pe traseul S₁, în locuința nr. 2 (L₂).

Concluzii. În urma cercetărilor întreprinse în punctul "Siliște" se pot remarca următoarele :

Această zonă a terasei a fost locuită succesiv în eneolitic, în epoca bronzului, în perioada secolelor II-III e.n. și în evul mediu dezvoltat - sec. XV - (pl. 6/2-4,6,7) după cum o demonstrează diferite materiale recoltate de la suprafața solului.



Pl.IX.- Greutăți de lut ars (1-4).

Fiecare dintre aceste locuiri (cel puțin în suprafața cercetată) pare să nu fi fost prea intense dacă avem în vedere vestigiile materiale descoperite până în prezent.

În ceea ce privește locuirea eneolitică, mai ales datorită observațiilor stratigrafice, putem remarca existența a trei momente diferite, dar care pot fi incluse în aceeași fază a culturii Cucuteni : faza B.

Primul moment al locuirii eneolitice de aici poate fi din acest punct de vedere, reprezentat de gropile 3, 4 și 5 care au fost săpate de la baza stratului de cultură.

Cel de al doilea moment este marcat de gropile 1 și 2 care sînt săpate din partea superioară a stratului arheologic. Locuința nr. 1 care suprapune groapa nr. 1 marchează ultima secvență a locuirii cucuteniene de aici, căreia i se alătură și locuința nr. 2.

Chiar dacă această succesiune stratigrafică a complexelor eneolitice surprinse și cercetate aici nu ar reprezenta (eventual) fazele de extindere (sau evoluție) a așezării de aici, situație ce nu va putea fi lămurită decât în cadrul cercetărilor viitoare, totuși, credem că aceste elemente sînt importante în încercarea de stabilire a tipului de așezare și chiar al caracterului locuirii de aici, evident și în legătură cu celelalte observații făcute și menționate în raport.

NOTE

- 1 Vezi și Dan Monah, Silvia Antonescu, Alexe Bujor, Raport preliminar asupra cercetărilor arheologice din comuna Poduri, jud. Bacău, în MCA, XIV, Tulcea, 1980, p.86-89.

LE CHANTIER ARCHÉOLOGIQUE DE PODURI-PROHOZEȘTI "SILIȘTEA", DÉP. DE BACĂU

Résumé

Les fouilles archéologiques effectuées à l'endroit Siliștea situé sur une terrasse de la rive droite du Tazlăul Sărat, entre les villages Prohozești et Negreni, ont abouti à la découverte d'un établissement néolithique.

Les 2 habitations et les 5 fosses découverts contenaient des outils en pierre et silex, des nombreux poids en terre cuite, et aussi une grande quantité de fragments céramiques spécifiques à la civilisation de Cucuteni phase B.

A part ces découvertes, de la surface de la terre on a ramassé des tessons de l'âge du bronze, des II^e-III^e siècles de n.è. et du XV^e siècle.

LÉGENDE DES PLANCHES

- Pl. I.- Carte de la commune de Poduri (dép. de Bacău).
Pl. II.- Le plan des fouilles de Prohozești-Siliștea.
Pl.III.- Le plan de l'habitation no.1.
Pl.IV.- Le profil d'Ouest de la section I.
Pl. V.- Fragments céramiques de Cucuteni.
Pl.VI.- Fragments céramiques de Cucuteni(1,5,8),des II^e-III^e siècles
n.è. (6) et du Moyen âge (2,3,4,7).
Pl.VII.- Fragments céramiques Cucuteni (2-4), du Moyen âge (6) et ha-
ches en pierre (1,5).
Pl.VIII.- Haches en pierre (1-4) et idole zoomorphe en terre cuite,
Cucuteni (9).
Pl. IX.- Poids en terre cuite (1-4).